

Xocavənd rayonunun işgalindan 24 il keçdi

Bu qədim diyar tarixən insanların ziyarətgahı olib

1992-ci il oktyabr ayının 2-də azərbaycanlıların əzəli yaşayış məkanı olan Xocavənd rayonu Erməni silahlı qüvvələri tərəfindən işğal olundu. 1991-ci ilin noyabr ayının sonuna dək Xocavənd Martuni və Hadrut rayonlarının tərkibində idi. Lakin Azərbaycan Respublikasının 26 noyabr 1991-ci il tarixli, 279-XII nömrəli Qanununa əsasən Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətinin statusu leğv edildikdən sonra Martuni və Hadrut rayonlarının bazasında Xocavənd rayonu yaradılmışdır.

Rayonun ümumi sahəsi 1458 kv km, əhalisi 41725 (o cümlədən azərbaycanlılar 10648) nəfərdir. Rayonda 1 şəhər, 2 qəsəbə, 81 kənd var.

Üzümü və yaşıl mərməri ilə məşhur olan rayonda əsas təsərrüfat sahələri heyvandarlıq, üzümçülük, quşçuluq, taxılçılıq, bostançılıq və tərəvəzçilikdir. Rayon ərazisində Bağırxan, Qırmızı bazar, Baba bulağı, Ballı bulaq və s. istirahət zonası var.

Bu bölgədə ilk insanların yaşadıqları mağaralara, qədim yaşayış yerlərinə, erkən şəhər mədəniyyəti qalıqlarına, möhtəşəm qala divarlarına, müxtəlif dövrlərdə inşa edilmiş türbələrə, nadir maddi mədəniyyət nümunələrinə tez-tez rast gəlmək olur. Xocavənd ərazisində çoxlu sayıda dünya və respublika əhəmiyyətli tarixi-memarlıq və mədəniyyət abidələri var.

Xocavənd torpağı ölkəmizə çoxlu sayıda tanınmış siyasetçilər, mədəniyyət xadimləri, rəssamlar, şairlər, yazıçılar, jurnalistlər, müğənnilər, sərkərdələr bəxş etmişdir.

Azərbaycanın sosial, iqtisadi, mədəni, elmi həyatında özünəməxsus rol oynayan Xocavəndin

hər daşı, hər qayası, hər mağarası tarixin canlı şahidi dir. 1988-ci ilin fevralından başlayan Qarabağ müharibəsində öz ata-baba torpaqları uğrunda düşmənə qarşı mərdliklə vuruşan xocavəndlilərdən 45 nəfəri şəhid olub.

Torpaq uğrunda gedən döyuşlər zamanı 1991-ci ilin oktyabr ayının 30-da rayonun azərbaycanlılar yaşayış qədim Tuğ və Salakətin kəndləri, noyabrın 19-da Xocavənd, 1992-ci il yanvarın 9-da isə Naxullu kəndləri işğal edilib.

1992-ci ilin oktyabr ayının 2-də rayonun Əmirallar, Muğanlı və Kuropatkino kəndləri, 1993-cü il iyulun 23-də Güneşli, avqustun 20-də Xətai kəndləri Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilərək yandırılıb. Ən qanlı hadisələr Qaradağlı kəndində baş verib. Xocalı faciəsindən bir neçə gün əvvəl Qaradağlıda törədilən soyqırımda 104 kənd sakini və 15 nəfər xüsusi müdafiə dəstəsinin üzvü əsir götürüldü. Onların 67 nəfəri erməni faşistləri tərəfindən qətlə yetirildi. Öldürülenlərin 10 nəfəri qadın, 8 nəfəri isə uşaq idi. İki ailənin hər birindən 4 nəfər şəhid oldu, 42 ailə başçısını itirdi. 150-yə yaxın uşaq yetim qaldı.

Kənddə olan 200 yaşayış evi, 1 mədəniyyət evi, 320 yerlik orta məktəb, 25 çarpayılıq xəstəxana binaları və digər obyektlər dağıldı. 800 nəfərə yaxın sakın məcburi köçküñə çevrildi.

İllər ötsə də qan yaddaşımızda yaşayan bu faciələri, onun qurbanlarını bizimlə bərabər sonrakı nəsillər də ehtiramla yad etməli, heç vaxt bu qanlı qətləmə unutmamalıdır.

Səhrab UMUYEV.
«Qəbələ».

Təlim prosesinə başlamışlar

Sentyabrın 27-də Qəbələ Rayon Məşğulluq Mərkəzinin təşkilatçılığı ilə Qəbələ Turizm və Otelçilik üzrə Peşə Tədris Mərkəzində Azərbaycan Respublikası Prezidenti cənab İlham Əliyevin 07 aprel 2016-ci il tarixli "Əhalinin özünəməşğulluğunun təmin olunması sahəsində əlavə tədbirlər haqqında" Sərəncamının icrası ilə bağlı tədbir keçirilmişdir.

Tədbirdə Qəbələ Rayon Məşğulluq Mərkəzinin direktoru Elxan Səlimov, turizm və otelçilik üzrə peşə tədris mərkəzinin direktoru Eyvaz Kazimov, Beynəlxalq Əmək Təşkilatının təlimçiləri Tofiq Nəzərlə və İlham Məmmədov iştirak et-

mişdir.

Rayon məşğulluq mərkəzinin direktoru Elxan Səlimov tədbiri açaraq sərəncamı geniş şəhər etmiş, bu layihənin Azərbaycan iqtisadiyyatınada və özünəməşğulluğun təşkilindəki

Taxıl istehsalının artırılmasında və məhsulun keyfiyyətinin yüksəldilməsində yüksək sort toxum başlıca rol oynayır. Odur ki, dövlət standartlarının tələblərinə cavab verməyən toxumdan istifadə edilməsinə qəti yol vermək olmaz.

Lakin bəzi hallarda taxılçılıqla məşğul olan fermerlər və torpaq sahibkarları ölkəyə kənardan idxlə olunan mənşəyi, sortu, səpинə yararlığı, yerli şəraitə uyğunluğu bilinməyən və yaxud da öz istehsalları olan əmtəəlik taxıldan istifadə edərək səpin aparırlar. Bu da son nəticədə taxılın məhsuldarlığıının aşağı düşməsinə səbəb olur. Yerli torpaq-iqlim şəraitine uyğun gəlməyən toxumlarla səpin apırlış sahələrə aqrotexniki xidmət göstərilsə də, nəticədə məhsuldarlıq aşağı olacaqdır.

Bir məsələni də qeyd etmək lazımdır ki, xəstəliklərə davamsız, sort qarışığı olan sahələrdən əldə olunan məhsulun keyfiyyəti həm standartlara cavab vermir, həm də ümumi istehsalın məhsuldarlığı aşağı düşür. Əkin sahələrinə gübrələrin verilməsi aqrotexniki qaydada aparılmalı, suvarma işləri yalnız toxumun potensial imkanları nəzərə alınmaqla görülməlidir.

Toxum mütləq alaş otları və digər qarışqlardan təmizlənilməlidir. Belə olmasa, səpindən sonra çıxan alaş otları bitkilərin normal inkişafını lengidəcəkdir. Son nəticəsi ondan ibarətdir ki, taxılçılığın inkişafında sertifikasiyalı toxum mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Məhsuldarlığı və məhsulun keyfiyyətinin yüksəldilməsində hər bir regionun torpaq-iqlim şəraitine uyğun intensiv sort toxumlardan istifadə edilməsi məsləhət-

Mütəxəssis məsləhəti

Keyfiyyətli toxum bol məhsulun əsasıdır

dir. Aparılmış sort-sınaq işlərinin nəticəsi göstərir ki, bizim rayonun torpaq-iqlim şəraitinə «Qobustan», «Azəri», «Aran Bezostiya» buğda toxum sortlarından, «Qarabağ-22», «Cəlilabad-19» arpa toxum sortlarından istifadə etmək məqsədə müvafiq hesab edilir.

Toxumun səpинə hazırlanması çox mühüm texnoloji proses olan məhsuldarlığı bir başa təsir edən amildir. Müşahidələr deməyə əsas verir ki, bəzi hallarda taxıl əkinini ilə məşğul olan fermerlər, torpaq sahibkarları toxumun səpin keyfiyyətini, təmizliyini, boyatma qüvvəsini, cücerme enerjisini, mütləq çəkisini, təsərrüfat yararlığını, xəstəlik və ziyanvericilərlə sırayetlənməməsini müəyyənləşdirilmədən səpin aparırlar. Belə laqeyd münasibətin nəticəsində məhsul istehsalı azalır, əkinçinin əməyi hədər gedir. Bu vacib məsələ mütləq nəzərə alınmalıdır, taxıl əkinini ilə məşğul olan əkinçilər səpindən qabaq səpin normasını müəyyənləşdirmək üçün toxum partiyalarından götürdükləri nümunələri rayonun Dövlət Toxum Müfettişliyinin laboratoriyasında analiz etdirilməli və onun keyfiyyətini göstərən şəhadətnamə alıqdan sonra toxumlar dərmanlanmalı və kisələrə yığılmalıdır. Bir etiket kisələrin içərisinə, digər etiket isə kisələrin üzərinə bərkidilməlidir. Qeyd etdiyimiz amillər nəzərə alındıqdan sonra toxumların normasını dəqiq hesablamaq olar. Fərəz edək ki, səpiləcək toxumun

təmizliyi 99 faiz, cücerme qabiliyyəti isə 95 faizdir. 1000 ədəd dənin kütləsi 45 qramdır. Bu toxumlardan hektara 4 milyon ədəd cücerme qabiliyyətinə malik olanları səpilməlidir. Beləliklə, 1 hektar sahəyə 4 milyon cücerme bilən toxum səpmək üçün 191,4 kq-dən götürülməlidir və toxum səpən məsəlini 191,4 kq səpin normasına görə nizamlamaq lazımdır.

Taxılçılıqla məşğul olan əkinçilər eyni zamanda toxumun basdırılma dərinliyini də nəzərə almağı unutmamalıdır. Aqrotexniki təcrübəyə görə toxum mexaniki tərkibcə yüngül torpaqlarda 5–6 sm dərinliyə, mexaniki tərkibcə ağır gilli torpaqlarda isə 3–5 sm dərinliyə basdırılmalıdır. Toxum suvarma şəraitində dayaz, dəmyə əkinçiliyində dərin, nəmli qata atılmalıdır. Yadda saxlamaq lazımdır ki, Azərbaycan Respublikasında toxumçuluğun inkişafı ilə bağlı bir çox qanun və normativ hüquqi sənədlər qəbul edilmişdir. «Toxumçuluq haqqında», «Taxıl haqqında» və s. qanunlar bu sahənin hüquqi aspektlərini tənzimləyir. Odur ki, hər bir taxılçılıqla məşğul olan fermer təsərrüfatlarının rehbərləri və torpaq mülukiyyətçiləri yuxarıda qeyd etdiyimiz qanunların pozulmasına yol verməlidirlər.

Təbriz BABAYEV,
Şəki Regional Toxum
Sınaq Məntəqsinin
Qəbələ rayonu üzrə baş
aqronomu.

önəmini diqqətə çatdırılmışdır. Təlimçilər iştirakçılara dərs proseduru və təlim qaydaları

İlin əvvəlindən sənayenin qeyri-neft sektorunda artım vardır

Cari ilin əvvəlindən sənaye müəssisələri və bu sahədə fəaliyyət göstərən sahibkarlar tərəfindən 20,3 milyard manatlıq məhsul istehsal edilmişdir. Bu göstərici əvvəlki ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 1 faiz çoxdur.

Istehsal olunan məhsulların 65,5 faizi mədənçixarmanın, 28,2 faizi emal sənayesinin, 5,5 faizi elektrik enerjisi, qaz və buxar istehsalı bölüşdürülməsi və təchizatının, 0,8 faizi isə su təchizatının, tullantıların təmizlənməsi və emalının payına düşür.

Mədənçixarma sektorunda məhsul istehsalı 1,3, o cümlədən neft hasilatı 1,1 faiz artmışdır. Başqa bir səhələrdə artım dəha yüksək olmuşdur.

Ümumilliikdə sənayenin qeyri-neft sektorunda 3,3 faiz, neft sektorunda isə 0,7 faiz artım qeydə alınmışdır.